

Non tamen, ut ajunt, fit praedictum veritati. Verum est, si intelligatur de veritate fidei, quia contrarium fidei non est: tamen est contra veritatem quam ratio advenire potest, et experientia docet. Quia cum infanditur corpori, condelectatur carni. Hoc non potest esse: quia illa delectatio aut dice-

DISTINCTIO XXXIII.

An peccata omnium praecedentium patrum parvuli originaliter trahant, ut peccatum Adae.

Prædictis adjuccendum videtur, an peccata praecedentium patrum ad parvulos transeant, sicut illud primi hominis delictum in omnes parvulos genitus diximus redundasse: et si peccata parentum transeant in parvulos, utrum omnium qui fuerant ab Adam usque ad ipsos, an aliquorum, et non omnium. De hoc Augustinus in Enech. (cap. 47) ambigue disserit. Videtur enim approbare, peccata parentum praecedentium imputari parvulis, non omnium tamen qui fuerunt ab Adam, ne importabilis et nimia sarcina in poena aeterna gravarentur parvuli; sed tantum eorum parentum qui eos a quarta generatione praecesserunt. Quod confirmat illis verbis, quibus in Exodo (cap. 20, 3) Dominus ait: « Ego sum Deus » visitans iniquitates patrum usque in tertiam et quartam generationem; quasi peccata parentum proximorum tantum parvulis imputentur, et non alia: quod est per moderationem divinae miserationis. Et quod non illud solum primi hominis delictum parvulis tenent, sed etiam alia, illi quibus ita videtur, ex eo confirmant, quod etiam parvuli, non modo maiores, dicuntur baptizari in remissionem peccatorum per pluralem numerum; non per singularem, in remissionem peccati: et David de legitimo matrimonio procreatus dicit (Psal. 50, 7): « In iniquitatibus conceptus sum, et in peccatis concepit me » mater mea. Non dicit, In iniquitate, vel peccato. Unde putant, non tantum illud unum peccatum originale, sed etiam plura quae in peccato Adae reperiri possunt, et alia parentum peccata parvulis imputari.

Quod in illo uno primo peccato plura reperiantur.

Quod vero in actuali peccato Adae plura notari valeant peccata, Augustinus in Enech. (cap. 43) insinuat: « Possunt, inquit, intelligi peccata plura in una transgressione Adae, si in sua quasi membra dividatur. Nam et superbia est illi, quia homo in sua potius esse quam Dei potestate dilexit; et sacerdotium, quia Deo non credidit; et homicidium, quia se in mortem praecipitavit; et fornicatio spiritualis, quia integritas mentis humanae, serpentina persuasione corrupta est; et furtum, quia cibis prohibitis usurus est; et avaritia, quia plus quam sufficere illi debuit, appetivit; et si quid aliud in hoc uno inveniri potest. » Deinde de parentum praecedentium peccatis, utrum parvulis imputentur, magis opinando quam asserendo disceptat, ita inquitens (ibid.): « Parentum peccatis parvulos obligari, non solum primorum hominum, sed etiam ipsorum de quibus nati sunt, non improbius dicitur. Illa quippe divina sententia (Exod. 20, 5): Reddam peccata patrum in filios; tenet eos ante regenerationem, usque ad eam de legitimo matrimonio procreatus dicit (Psalm. 50, 7): In iniquitatibus conceptus sum, et in peccatis concepit me mater mea. Non dixit, In iniquitate, vel in peccato, cum et hoc recte dici posset; sed iniquitates et peccata dicere maluit, quia et in illo uno, quod in omnibus homines pertransit, atque tam magnum est, ut eo mutaretur in necessitatem mortis humanae natura, reperiantur (sicut supra disserui) plura peccata; et alia parentum, quae non ita possunt mutare naturam, reatu obligant filios, nisi gratia Dei subveniat. Sed de peccatis aliorum parentum quibus ab ipso Adam usque ad patrem suum pro generationibus suis quisque succedit, non immerito discipulari potest, utrum omnium malis actibus et multiplicatis delictis originalibus, qui nascitur implicetur, ut tanto plus quanto posterius quisque nascatur, an propterea Deus in tertiam et quartam generationem de peccatis parentum posteris eorum comminetur, quia iram suam quantum ad progenitorem culpae non extendit ulterius moderatione miserationis suae, ne illi quibus regenerationis gratia non confertur, nimia sarcina in ipsa aeterna damnatione premeretur, si cog-

ret operationem aliquam; et sic esset peccatum actuale, ut Magister dicit: aut diceret naturalem inclinationem, quia anima corpori conjungitur, et in hoc non potest esse peccatum: quia quod naturale est malum esse non potest.

« renatur ab ipso initio generis humani, omnium praecedentium parentum suorum originaliter peccata contrahere, et poenas pro eis debitas pendere. An aliquid aliud de re tanta, Scripturis sanctis diligentius perscrutatis ac tractatis, valeat vel non valeat reperiri, tenere affirmare non audeo. » Ecce perspicuum fit lectori, Augustinum superiora dixisse non asserendo, sed diversorum opinionum referendo.

Ostendit, Augustinum sibi fore contrarium, si id sentiret.

Alioquin sibi ipsi contradicere ostenderetur, qui in eodem libro (cap. 95), omnium multissimum dicit esse poenam parvulorum, qui originaliter tantum tenentur peccato, his verbis: « Mitissima sane poena eorum erit qui praeter peccatum quod originale contraxerunt, nullum insuper addiderunt: et in ceteris qui addiderunt, tanto quisque illi tolerabiliorum habebit damnationem, quanto hic minorem habuit iniquitatem. » Ecce hic aperte dicit, parvulorum poenam omnium aliorum poenam esse levissimam. Quod si est, non igitur peccatis patrum praecedentium obligantur nisi Adae. Si enim pro peccatis actualibus parentum aeternaliter punirentur, et pro suo originali, non jam minus, sed forte magis quam ipsorum parentes punirentur. Non igitur pro peccatis parentum actualibus, nec etiam pro actualibus primi parentis, sed pro originali, quod a parentibus trahitur, parvuli damnabuntur: pro eo nullam aliam ignem materialem vel conscientiam obligati sunt. Unde etiam ex quibus illa opinio minus videtur, scilicet quod peccata et iniquitates in parvulis aliquando Scripturae esse significat, utens plurali numero, ita determinat Augustinus in eodem libro (cap. 44), quia in Scriptura per singularem numerum pluralis numerus saepe significari solet, ut ibi (Num. 21, 7): « Ora ergo ad Deum, ut auferat a nobis bis serpentes. » Non ait serpentes, quos patiebatur populus. Et converso per pluralem significatur singularis numerus, ut in Evangelio (Matth. 2, 20): « Mortui sunt enim qui querebant animam pueri. » Non ait, Mortuus est, cum loqueretur de Herode. Et Exod. (32, 51): « Fecerunt deus aureos; » cum unum fecerit vitulum: quod dixerunt: « Isti sunt filii tui, Israel. » Ita et illud originale unum plurali numero significatur, cum dicimus, parvulus in peccatorum remissionem baptizari, et in peccatis vel iniquitatibus concepti.

An actuale peccatum Adae sit gravius ceteris.

Hic quaeri solet, utrum peccatum transgressionis Adae, ex quo processit originale, et in quo plura superiora notata sunt peccata, gravius fuerit ceteris peccatis. Quibusdam ita esse videtur, quia illud peccatum totam humanam naturam mutavit, sicut Augustinus in Enech. (cap. 48) dicit: « Illud » unum peccatum in loco et habitu tantae felicitatis admissum (1), tam magnum est ut in uno homine originaliter, et (ut ita dixerim) radicaliter totum genus humanum damnaret. « Idem de Civit. Dei (lib. 4, cap. 12): « Tanto majori iniustitia violatum est illud mandatum, quanto fieri poterat observantia custodiri. Nondum enim ipsi (2) voluntati cupiditas resistebat, quod de poena transgressionis postea secutum est. » His, alisque quodam (3) auctoritatibus qui illud peccatum ceteris aliorum hominum peccatis gravius esse dicunt. Quod etiam ratione ostendere laborant hoc modo. Magis nocuit illud peccatum quam aliquod aliorum: quia totum humanum genus vitavit, se morti utriusque subdi-

- (1) Al. emissum.
- (2) Al. deest ipsi.
- (3) Al. nitatur.

dit: quod nullo alio peccato factum est. Majorem ergo effectum malum habuit illud peccatum quam aliquod aliud.

Responsio contra illos, ubi alia peccata ostendantur illo ma'ora.

Ad quod dici potest, quia licet illud peccatum humanam naturam mutaverit in necessitatem moris, et in totum genus humanum reatum diffunderit: non est tamen putandum, gravius fuisse peccato in Spiritum sanctum, quod neque hic neque in futuro, ut Veritas ait (Matth. 12), dimittitur. Quod vero totam humanam naturam corripuit, non ideo est quia gravius fuerit cunctis aliis peccatis, sed quia ab homine commissum est quando in uno homine tota humana natura consistebat; et ideo tota in eo corrupta est. Majoremque effectum mali intulit quantum ad multiplices defectus qui ex eo manaverunt; sed non quantum ad poenam aeternam, quam graviorem non meruit quam plures poena meruerunt per alia peccata; immo alios graviorem prore uis credimus iram quam Adam meruerit.

An illud peccatum sit primis parentibus dimissum.

Si vero quaeritur, an illud peccatum primis dimissum fuerit parentibus; di-vinus, eos per poenitentiam veniam consecutus. Unde Augustinus in lib. 2 de Baptismo parvulorum (cap. 56): « Sicut illi primi parentes poena, iuste vivendo, » creduntur per Domini sanguinem ab extrema libertati suppleto, non tamen in illa vita meruerunt ad paradysum revocari: sic et caro-peccati, etiam remissis peccatis, si homo in ea iuste vixerit, non continuo meretur eam mortem non perpetui quam traxit a propagine peccati. »

Quod peccata parentum vitentur in filios, et quod non sint adversa quae levis dicit in Exodo, et in Ezechiele.

Et licet peccatis parentum, nisi Adae, parvuli non obligentur, non est tamen diffidendum (1), peccata parentum in filios redundare, sicut Dominus in Exodo (cap. 20, 3) ad Moysen ait: « Ego Deus fortis, zelotes, visitans iniquitates » patrum in filios usque in tertiam et quartam generationem » his qui oderunt me. » His verbis aperte insinuat quod Deus reddit peccata patrum super filios tertios et quartos. Haec autem videtur adversari quod Dominus in Ezechiele (cap. 18, 2) ait: « Quid est quod inter vos parabolum vertitis in proverbium istud, dicentes: Patres comederunt uvam » acerbam, et dentes filiorum obstupescunt? Vivo ego, dicit Dominus. Si erit vobis ultra parabola haec in proverbium in Israel. Ecce omnes animae (2) meae sunt: ut anima patris, ita et anima filii mea est: et anima quae peccaverit, ipsa morietur: filius non portabit iniquitatem patris, et pater non portabit iniquitatem filii. Iustitia iusti super eum erit, et impicitas impii super eum erit. » His verbis videtur Deus corrigere per Prophetam, quod male dixerat in lege. Si enim peccata, patrum reddidit in tertiam et quartam generationem, iniustitia videtur esse Dei, ut alius peccet, et alius puniatur. Quomodo enim iustum est, alium peccare, et alium peccata luere (3)?

Determinatio praemisuram auctoritatum convenientiam ostendens.

Sed, ut ait Hieronymus in Ezech., cap. 8), ne lex et Prophetae, idest Exodus et Ezechiel, immo ipse Deus, qui et hic, ibi locutus est, in sententiis discrepare videretur;

- (1) Al. diffidendum.
- (2) Al. in proverbium. Omnes animae, intermediis ouisiss.
- (3) Al. legere.

Divisio textus.

Postquam determinavi de peccato originali quantum ad principium et quantum ad terminum, ostendens quomodo a parentibus contrahatur, et quomodo per baptismum dimittatur; hic determinat de eo quantum ad numerum, inquirens, utrum originale sit unum, vel multa; et dividitur in duas.

attendamus finem illius auctoritatis Exodi. Dico enim: « Reddam » dam iniquitates patrum in filios » addit: « His qui oderunt » me; » per quod evidenter ostendit, non ideo puniri filios quia peccaverunt patres; sed quia eis similes quodam hereditario malo Deum oderunt. Illud ergo quod in Exodo Dominus dicit, sicut Hieronymus tradit, non id sonat quod multi existimant, nec est simile huic proverbio: « Patres » comederunt uvam acerbam etc. » Illud enim Exodi Hieronymus super Ezechielem, et Augustinus super Psal. 108, « Deus laudem meam ne tacearis, » de filiis peccatis patrum imitantibus accipiendum censet: super quos dicitur patrum reddere peccata patrum, quia puniit eos, eo quod imitantur peccata patrum, non quia patres peccaverunt. Non itaque corrigi Dominus in Propheta quod ante dixerat in lege; sed quomodo intelligendum sit, aperit. Unde et illos qui prave intelligebant, arguit, qui dicebant: « Patres comederunt etc. »

Quare dixerit in tertiam et quartam generationem; et patres tantum commemoravit.

Verumtamen si de imitatoribus malorum illud accipitur, quare tertiam et quartam generationem tantum commemoravit, cum in quolibet generatione rei tenentur qui peccata patrum imitantur? Et quare patres commemoravit, cum et filii omnes mali sint qui quomolibet malorum peccata imitantur? Sed id patres specialiter nominavit, quia maxime patres filii imitari solent, quos praecipue diligunt; et tertiam et quartam generationem ideo commemoravit, quia solent parentes intrinseca tamdiu vivere, donec filios tertios et quartos habeant, qui patrum iniquitates videntur, eosque impietatis heredes per imitationem efficiuntur. Secundum hunc modum recte intelligitur ad litteram quod in Exodo dicitur.

Quomodo illud Exodi intelligi debeat secundum mysterium.

Quod etiam mystice intelligendum esse ostenditur, ex eo quod parabola dicitur. Si enim parabola est, ut ait Hieronymus, aliud verbum sonat, aliud sensu continet. Unde aliquid ita eliderunt. Patrum in nobis esse dicunt levem puncturam (1) sensuum, scilicet primum motum suggestionis vel cogitationis. Filium vero, si cogitatio conceperit peccatum: in quo notatur consensus, et delectatio mulieris. Nepotem, si quod cogitaverit alique conceperit, opere complexerit vel complere decreverit: in quo notatur consensus viri, sive patris peccati. Pronepotem autem, si non solum fecerit, sed si in eo gloriaris: et haec est quarta generatio. Non quia tres praecesserint; sed quarta dicitur, quia quarto loco a primo motu, qui est quasi pater, enumeratur. Deus igitur primos et secundos motus, idest stimulos cogitationum, quos Graeci propatheis (2) vocant, sine quibus nullus hominum esse potest, non puniet aeternaliter; sed si cogitata quis facere decreverit, et quae fecerit corrigere noluerit: quae sunt mortalia peccata, et tertia et quarta generatio.

Per quid probetur, quod primus motus non puniatur aeternaliter.

Ad probandum vero, ut ait Hieronymus, quod primus pulsus cogitationis non puniatur aeternaliter a Deo, illud de Genesi (9, 25) afferendum est. Cum enim peccavit irridens nuditatem patris; et sententiam non ipse, sed filius ejus Chanaan accepit: « Maledictus Chanaan, servus erit fratrum » suorum. » Quae enim iustitia est in pater peccaverit, et filius puniatur? Sed in mysterio illud dicitur est.

- (1) Al. punctum.
- (2) Lege propatheis.

In prima inquit, si peccatum originale sit unum, quasi ex uno peccato causatum et inductum; an multa, quasi ex peccatis omnium praecedentium parentum relictum; et ostendit quod ex peccato primi parentis inducitur tantum. In secunda inquit, si ex peccato proximorum parentum aliqua poena in filios redundet, ibi: *Et licet peccatis parentum, nisi Adae, parvuli non obligentur, non est*

tamen diffidentium peccata parentum in filios reddenda. Prima dividitur in duas: in prima ostendit quod ex solo peccato primi parentis tota posteritas originaliter inficitur; in secunda inquit de illo peccato primo, cuiusmodi fuerit, ibi: *Hic quaeri solet, utrum peccatum Adae transgressionis, ex quo processit originale . . . gravius fuerit ceteris peccatis.* Prima dividitur in tres: in prima movet quaestionem; in secunda inducit probationem ad partem falsam, ad ostendendum peccata praecedentium parentum in parvulos transire, ibi: *De hoc Augustinus in Enchiridio ambigue disserit; in tertia inducit ad partem veram, ibi: Deinde de parentum praecedentium peccatis, utrum parvulis imputentur, magis opinando quam asserendo disceptat.* Quod autem peccatum originale ex pluribus peccatis causetur, et non ex uno tantum primi parentis, tripliciter in secunda parte ostendit. Primo ex auctoritate Exodi 20, 5: *Ego sum Deus visitans iniquitates patrum usque in tertiam et quartam generationem.* Secundo ex hoc quod in Scriptura originale pluraliter significatur, ibi: *Et quod non illud solum primi hominis delictum parvulos tenet, sed etiam alia, illi quibus ita videtur, ex eo conformant quod etiam parvuli . . . dicuntur baptizari in remissionem peccatorum.* Tertio ex multiplicitate peccati ipsius Adae, ibi: *Quod vero in actuali Adae peccato plura notari valeant peccata, Augustinus in Enchiridio insinuat.*

Deinde de parentum praecedentium peccatis, utrum parvulis imputentur, magis opinando quam asserendo disceptat. Hic inducit ea quae sunt ad contrariam partem; et primo ostendit quod etiam ea quae praedicta sunt ab Augustino, per modum dubitationis tradita sunt; secundo ostendit quod etiam ejus sententiae contradiceret, si ita poneretur, ibi: *Alioquin sibi contradiceret; ubi etiam solvit ea quae pro parte alia inducuntur, ibi: Quod si est, non ergo peccatis patrum praecedentium obligantur, nisi Adae.*

Hic quaeri solet, utrum peccatum Adae . . . gravius fuerit ceteris peccatis. Hic inquit, quale fuerit illud Adae peccatum, quod totam humanam naturam infecit; et dividitur in partes duas: in prima inquit de gravitate ejus, utrum scilicet ceteris peccatis gravius fuerit; in secunda inquit de remissione ipsius, utrum scilicet primis (1) parentibus remissum sit, ibi: *Si vero quaeritur, an illud peccatum fuerit dimissum primis parentibus; dicimus eos per poenitentiam veniam consecutos.* Circa primum tria facit: primo movet quaestionem; secundo inducit quandam opinionem, et probationem ejus, ibi: *Quibusdam ita esse videtur; tertio (2) inducit solutionem illius probationis, ibi: Ad quod dici potest.*

Et licet peccatis parentum, nisi Adae, parvuli non obligentur, non est tamen diffidentium peccata parentum in filios redundare. Ostendo quod peccata proximorum parentum in filios non redundant quantum ad infectionem originalis maculae, hic inquit utrum in eos redundent aliquo modo quantum ad aliquam poenam; et dividitur in partes duas: in prima movet dubitationem; in secunda determinat eam, ibi: *Sed ut ait Hieronymus . . . attendamus finem illius auctoritatis.* Et

(1) In aliis ceteris.

(2) Al. in tertia.

dividitur in duas: quia primo determinat eam, exponendo auctoritates ad litteram; in secunda exponendo eas mystice, ibi: *Quod etiam mystice intelligendum esse ostendit.* Circa primum duo facit: primo ponit auctoritates, et expositionem per quam ad concordiam reducantur; secundo excludit quandam objectionem, ibi: *Verumtamen si de imitatoribus illud accipitur, quare tertiam et quartam generationem tantum commemoravit.*

Quod etiam mystice intelligendum esse ostendit. Hic determinat dubitationem secundum mysticam positionem; et primo ponit expositionem; secundo inducit probationem ejus quod supposuerat, ibi: *Ad probandum vero, ut ait Hieronymus, quod primus pulsus cogitationis non puniatur aeternaliter a Deo, illud de Genesi offerendum est.*

QUAESTIO I.

Hic est duplex quaestio. Prima de unitate originalis peccati. Secunda de poena ejusdem. Circa primum quaeruntur tria: 1.º si peccata proximorum parentum in filios transeant quantum ad infectionem maculae originalis; 2.º dato quod non, si eos ad aliquam poenam obligatur; 3.º Si originale peccatum est unum, vel multa.

ARTICULUS PRIMUS.

Utrum aliquis contrahat maculam ex parentibus proximis. — (1 part., qu. 81, art. 2; et de Malo, quaest. 4, art. 9.)

Ad primum sic proceditur. 1. Videtur quod ex proximis parentibus aliquis contrahat maculam originaliter. In successiva enim generatione hominum quanto accipitur generans proximius, tanto efficacius similitudinem suam in genito inducit, unde filii magis assimilantur patribus quam avis et proavis, et sic deinceps. Sed tractatio originalis est secundum assimilationem generantis ad genitum: quia in originali natus etiam in originali generat. Ergo magis contrahit natus originale per peccatum proximi parentis quam per peccatum Adae.

2. Praeterea, ex libidine coitus, ut supra dixit Augustinus, relinquitur originale in prole. Sed libido illa est proximi parentis, qualitercumque sumatur. Ergo ex peccatis proximorum parentum proles originaliter inficitur.

3. Praeterea, omnium convenientium in specie est eadem relatio ad naturam speciei. Sed omnes homines in specie conveniunt. Si ergo Adam per actum proprium naturam humanam corrumpere potuit, videtur quod etiam alii per actualia peccata humanam naturam in seipsis corrumpant. Sed filius accipit naturam humanam a patre. Ergo oportet quod ex peccato actuali proximi parentis sequatur infectio originalis culpaе in prole.

4. Si dicatur, quod hoc non potest esse, quia ex quo natura humana corrupta est per primum peccatum (1), ulterius per sequentia non corrumpitur; contra. Primum peccatum non ex toto naturam humanam corrumpit. Sed quod non ex toto corruptum est, adhuc corruptibile remanet, et magis quam primo fuit. Ergo humanam naturam possibile est etiam per sequentia peccata corrumpi;

(1) Al. parentem.

et praecipue cum alia sint aequae gravia, vel graviora quam primum fuit.

5. Si dicatur, quod ideo per actum Adae natura corrumpi potuit, quia ipse principium naturae suae fuit, quod aliis non convenit; contra. Ponatur quod aliquem alium hominem Deus ex limo terrae formaret: constat quod istius Adam principium non esset. Sed illud quod est naturae principium, habet habitudinem principii ad omnia participantia naturam illam. Ergo videtur quod Adae non per se conveniat quod sit principium humanae naturae, sed per accidens tantum. Illud autem quod est per accidens, non causat variam habitudinem individui ad naturam speciei, inquantum speciei est. Ergo ex hoc non sequitur quod Adam potuerit inficere naturam humanam, cum et alii possent.

Sed contra, Roman. 5, 12: *Per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit;* et loquitur de peccato originali, ut supra dixit Augustinus. Ergo tantum ex primo parente traducitur peccatum originale, et non ex peccatis proximorum parentum.

Praeterea, originale ex actu originis causatur. Sed actus originis est uniformis et unus in tota natura humana. Ergo oportet quod infectio quae ex eo consequitur, non in diversa principia, sed in unum tantum redeat.

Solutio. Respondeo dicendum, quod, sicut supra dictum est, nullus defectus traducitur de necessitate ex parente in prolem, maxime qui ex parte animae se tenet, nisi qui naturam speciei respicit. Defectum autem ad naturam pertinentem solum primum peccatum induxit: ipsum enim discontinuavit adhaesionem hominis ad Deum. Ex hoc autem quod continue homo Dei adhaerebat, haec virtus illi indita erat ut sub obedientia rationis continue subderentur inferiores vires, et sub obedientia animae corpus, propter hoc scilicet quod ratio suo superiori continue subdita fuerat. Interea autem prima obedientia per hoc quod ratio primi hominis a Deo aversa est per peccatum, consecuta est disturbatio ordinis in inferioribus viribus ad rationem, et corporis ad animam. Sequentia autem peccata non sunt causa hujus intercessionis, scilicet rationis humanae ad Deum: quia sive alii homines peccarent, sive non, semper hoc remanebat in natura humana quod aliquando ratio hominis a Deo aversa fuerat. Sed ex aliis peccatis relinquuntur defectus et corruptiones personam respicientes, inquantum qui peccat, efficitur prior ad peccandum: et ideo peccata actualia proximorum parentum nullo modo in filios transeunt.

Ad primum ergo dicendum, quod assimilatio generantis ad genitum, per se loquendo, est in natura speciei; quia generans univocum generat sibi simile in specie. Contingit autem quandoque quod etiam in accidentibus individuus sit assimilatio filii ad patrem; sed hoc non est nisi in accidentibus corporalibus, ut quod podagricus generet podagricum; non autem in accidentibus animae: non enim muscus generat musicum, sed rationalis rationalem. Peccata autem proximorum parentum nihil in naturam corruptionis inducunt, inquantum natura est quia natura jam corrupta est, secundum quod corrumpi potuit, per peccatum primi hominis: et ideo natura cum illa corruptione pervenit ad proximos parentes, et cum illa corruptione naturam traduxit: et ideo dicitur, quod omnis homo generat inquantum est Adam: et ita patet quod ex

solo peccato primi parentis originale contrahitur.

Ad secundum dicendum, quod libido proximi parentis, per quam peccatum originale in prolem inducitur, quocumque modo sumatur, non habet virtutem inficiendi prolem macula culpaе, nisi secundum quod consequentum est ex voluntate inordinata primi parentis: et ideo tota causa infectionis in peccatum primi parentis retorquetur.

Ad tertium dicendum, quod in Adam fuit natura integra dotata munere, quod Deus humanae naturae gratis contulerat; unde per peccatum ipsius potuit natura corrumpi in ipso, et per consequens in omnibus qui naturam humanam ab eo acciperent: quia genitum accipit naturam a generante qualem generans habet. In aliis autem hominibus invenitur natura jam corrupta; unde illius corruptionis ulterius istud peccatum causa esse non potest; sicut quod semel mortuum est, iterum non occiditur. In quocumque autem homine fuisset inventa humana natura integra, per peccatum ipsius poterat corrumpi in eo, et in his qui ab eo descenderent. Unde patet quod servatur eadem relatio omnium hominum ad naturam communem.

Ad quartum dicendum, quod per peccatum personae non corrumpitur in natura illud quod ex principii naturae relinquitur, nisi forte quantum ad personam illam pertinet; sed corrumpitur solum quantum ad id bonitatis quod naturae superadditum fuit. Hoc autem totum per primum peccatum subtractum est. Unde illud naturae quod integrum remanet, per alia peccata corruptibile non fuit, nisi quantum ad personam peccantis, prout in eo relinquitur minor habitus ad consequendum gratiam; et talis corruptio ab uno in alterum non transfunditur.

Ad quintum dicendum, quod principium alicujus naturae potest accipi dupliciter. Vel secundum quod natura consideratur absolute secundum rationem speciei; et hoc modo Adam non fuit principium naturae humanae nisi per accidens, nec sic etiam: totam naturam humanam infecit; quia si aliquis de limo terrae iterum formaretur, originale maculam non haberet. Aut prout habet esse natura communis in individuis; et hoc modo quodlibet generans est quodammodo naturae principium in genito; et secundum hunc modum ille homo ex quo omnes homines geniti sunt, naturae humanae principium dicitur esse.

ARTICULUS II.

Utrum culpa proximorum parentum redundet in filios quantum ad poenam.

Ad secundum sic proceditur. 1. Videtur quod culpa proximorum parentum in filios redundet quantum ad poenam. Primo per id quod dicitur Exod. 20, 5: *Ego sum Deus zelotes, visitans iniquitates patrum in filios;* et loquitur ibi de visitatione correctionis, quae per poenam fit. Ergo pro peccatis parentum filii puniuntur.

2. Si dicatur, quod intelligitur tantum de imitantibus peccata patrum, ut in littera dicitur; contra. Ipsa imitatio qua quis peccatorem imitatur, peccatum quoddam est; nec est peccatum imitati, sed imitantis. Si ergo pro hoc puniatur filii quod peccata patrum imitantur, non peccata patrum in eis visitat Deus, ut Scriptura dicit, sed peccata propria.

3. Praeterea, non magis peccat qui imitatur patrem in aliquo genere peccati, quam ipse pater peccaverit in eodem peccato; immo forte minus, secundum quod habet majus inclinans (1) ad peccandum, scilicet exemplum patris. Sed qui plus non peccat, plus non debet puniri. Si ergo pater pro illo peccato temporaliter punitus non fuit, injustum est ut pro ejus imitatione filius puniatur. Si ergo punitur, videtur quod pro utroque peccato filius puniatur, scilicet proprio, et patris.

4. Praeterea, justitia humana exemplata est a divina. Sed secundum humanam justitiam filii pro peccato parentum exheredantur. Ergo et secundum divinam justitiam filii pro peccatis patrum puniuntur.

5. Praeterea, magis est conjunctus filius patri quam populus Regi. Sed pro peccato Regis populus punitur, ut legitur 2 Regum, ult., quando David populum numeravit. Ergo multo fortius pro peccato parentum filii puniuntur.

Sed contra, Ezech. 18, 19: *Filius non portabit iniquitatem patris*. Portaret autem, si pro ejus peccato poenam subiret. Ergo filii pro peccatis parentum non puniuntur.

Praeterea, poena respondet culpae. Sed culpa patris actualis non transfunditur in filium. Ergo injustum est quod pro culpa patris filius puniatur.

Solutio. Respondeo dicendum, quod filius potest dupliciter considerari: vel in quantum est persona quaedam; vel prout est quaedam res parentis: quia ad felicitatem civilem inter alia bona fortunae quae conferuntur organice ad illum (2), etiam proles conferre dicitur (1 Ethic., cap. 15) a Philosopho. Est autem filius res quaedam parentis quantum ad corpus quod a patre habet, et quantum ad res mundi, de quibus filius patrem jure tenetur. Sed quantum ad animam, quae immediate a Deo creatur, non est res parentis, sed ipsius Dei: et hoc significatur Ezech. 18, 4: *Sicut anima patris mea est, ita et anima filii*. Sciendum est ergo, quod peccatum consequitur duplex poena. Una per se (5), quae ad animam pertinet, et in praesenti, ut amissio gratiae et turbatio conscientiae et hujusmodi, et in futuro, ut poena inferni; et hujusmodi poena nunquam filius pro peccato patris punitur, quia ista poena non attingit ipsum secundum quod est res patris. Alia poena consequitur peccatum quasi per accidens, sicut infirmitates corporales, et aliae poenae temporales; unde nec etiam semper peccantibus tales poenae infliguntur, sed secundum moderationem providentiae divinae cuncta gubernantis: et tali poena quandoque punitur filius pro peccato patris, nisi fiat impedimentum ex parte filii, ut contrarius peccato patris existat per bonam vitam: haec enim poena contingit ipsum secundum quod est res patris; sicut etiam pro peccato hominis quandoque occiduntur animalia, et effodiuntur domus, in quibus nulla est culpa.

Ad primum ergo dicendum, quod auctoritas ista intelligitur de poena temporalis, et in illis qui imitando peccatum parentum, non praestant impedimentum vindictae.

Ad secundum dicendum, quod imitatio non ponitur causa prima, pro quo poena temporalis in-

fligatur; sed quasi causa media per quam influentia causae primae ad effectum conjungitur; virtus enim peccati parentis non pervenit in istum, si peccato repugnet. Sed per imitationem quodammodo continuatur; unde ex hoc non tollitur quod pro peccato patris aliquo modo puniatur.

Ad tertium dicendum, quod in filio imitante peccatum patris est duplex ratio quare temporaliter puniatur: tum quia ipsemet peccat imitando patrem; tum quia res patris est, et decet ut pro peccato patris puniatur, in quantum est res ejus. In patre autem erat una ratio tantum; et ideo magis punitur filius quam pater; et praecipue quia contingit ut filii qui peccata patrum imitantur, libentius peccent, quasi in his nutriti, et in plura peccata se praecipiant cum minori conscientiae remorsu propter consuetudinem et auctoritatem majorum suorum.

Ad quartum dicendum, quod justitia humana non punit filium pro peccato patris in eo etiam quod ex patre jam accepit; sed in eo quod ex patre accepturus esset vel quantum ad corpus, vel etiam quantum ad possessiones: non enim quia pater peccat, filius jam natus truncatur, neque filius mancipatus exheredatur: sed per accidens poena patris redundat in filium, quod patri auferitur id quod in filium ex patre transire debebat, ut hereditas, vel etiam membrum, quia ex truncatis truncatus nascitur.

Ad quintum dicendum, quod populus est res Regis, et punitur populus, ut in poena ejus Rex puniatur: et hoc praecipue contingit, ut Gregorius dicit (lib. 25 Moral., cap. 24), quando peccata populi merentur ut super eos Rex peccator constituatur, vel in peccatum facti premitatur, ut Job 34, 50: *Qui regnare facit hypocritam propter peccata populi*. Et sic patet quod populus etiam pro peccato proprio punitur.

ARTICULUS III.

Utrum peccatum originale sit unum tantum.
(1-2, qu. 82, art. 2.)

Ad tertium sic proceditur. 1. Videtur quod peccatum originale non sit unum tantum. Quod enim pluraliter significatur, unum esse non potest. Sed sancti de originali loquentes, pluraliter ipsum significant, ut Rabanus, qui dicit (1), quod homini in peccatum redeunt, non solum peccata quae post baptismum egit, imputantur ad poenam, sed originalia quae in baptismo ei dimissa sunt, ut 4 lib. Sententiarum, 22 dist., dicitur. Ergo originale peccatum non est unum tantum.

2. Praeterea, impossibile est quod unus habitus inclinet ad omnes actus peccati, praecipue cum quidam eorum ad invicem contrariantur. Sed secundum Anselmum (de Peccato originali, cap. 7), originale est pronitum ad omne malum. Ergo impossibile est quod sit unum tantum.

3. Praeterea, uni culpae debetur una poena. Sed peccato originali multiplex poena debetur, ut carentia visionis divinae, necessitas moriendi, et hujusmodi. Ergo non est tantum una culpa.

(1) Refertur in Decretis dist. 4 de Poenit., cap. 1. §. Item Rabanus: et ex ejus commentario in Matt. desumptum est, ad illa verba: *Tradidit eum tortoribus, quoad usque redderet universum debitum* (Ex edit. P. Nicolai).

(1) Al. magis inclinans.
(2) Al. deest ad illum.
(3) Al. poena, ut per se.

4. Praeterea, impossibile est idem accidens in anima et corpore esse sicut in subjecto. Sed foeditas originalis ex carne resultat in animam; et tamen postquam animam fecerit, in carne esse non desinit. Ergo non est una tantum infectio, sed plures.

5. Praeterea, diversarum potentiarum diversae sunt privationes et habitus. Sed per originale omnes potentiae animae sunt corruptae. Ergo originale impossibile est unum esse.

Sed contra, Rom. 5 in Glossa (1): *Unus homo unum peccatum misit in mundum*, et loquitur de originali. Ergo originale est unum.

Praeterea, subjectum originalis est essentia animae, ut supra dictum est. Sed essentia animae est tantum una. Ergo originale est tantum unum.

Solutio. Respondeo dicendum, quod in aliquo habente plures partes potest esse corruptio in partibus duplex: vel ex eo quod solvitur illa aequalitas ex qua omnium partium bona habitudo erat; vel ex eo quod solvitur aliquid eorum quod determinatam partem servabat, ut patet in corpore. Contingit enim debilitatem fieri in partibus corporis ex eo quod solvitur aequalitas complexionis ex qua erat vigor in omnibus partibus corporis, sicut in febre accidit: et ideo una febris est qua partes omnes corporis debilitantur, et non singulae in singulis partibus. Contingit etiam partes corporis debilitari per hoc quod defectus est in aliquo in quo virtus membri consistebat: et tunc oportet quod diversis partibus diversae corruptiones respondeant, sicut quod oculus est hipus, et pes est claudus, et sic de aliis. Similiter contingit esse corruptionem in partibus animae dupliciter. Aut ex eo quod uniuscujusque partis animae fit corruptio quantum ad id quod proprium est sibi, sicut est in peccato actuali, quia per proprium actum potentiae inducitur prava dispositio et habitus in ipsa: et secundum hoc oportet ut plurimum potentiarum sint plures corruptiones: non enim eodem habitu peccati corrumpuntur concupiscibilis et irascibilis, et sic de aliis: sed sicut diversis habitibus virtutum perficuntur, ita etiam diversis habitibus virtutum corrumpuntur. Aut ex eo quod tollitur illud quod omnes partes animae in recto ordine conservabat: et talis corruptio est per originale peccatum (2), quod est privatio originalis justitiae; et ideo peccatum originale, quo omnes partes animae corrumpuntur, est unum tantum in homine uno; in pluribus autem numero differunt.

Ad primum ergo dicendum, quod peccatum originale quodammodo est actualium peccatorum principium, in quantum fomes ad actualia peccata inclinat. Omnis autem effectus secundum virtutem est in sua causa. Peccatum ergo originale per essentiam est unum, sed virtute multiplex: et ideo pluraliter significari potest: vel propter multos defectus coincidentes.

Ad secundum dicendum, quod sicut movens est duplex, unum per se, et aliud per accidens, quod est removens prohibens; ita etiam inclinans ad peccatum invenitur in anima duplex: unum per se, scilicet habitus et dispositio ex peccato relicta, quia secundum similitudinem dispositionis est actus ad

quem dispositio inclinat: aliud per accidens, quasi removens prohibens: et sic peccatum originale ad omnia actualia inclinat, in quantum removel originale justitiam, per quam vires a lapsu in peccatum continebantur. Et ideo non oportet quod secundum diversitatem peccatorum actualium diversificetur originale; contingit enim quod idem removens prohibens est causa per accidens contrariorum motuum: sicut patet in corruptione corporum mixtorum, quia abeunte virtute quae miscibilia in unum continebat, quodlibet elementorum in suum locum tendit.

Ad tertium dicendum, quod poena quae per se originalis culpae respondet, est carentia visionis divinae; aliae autem poenae consequuntur ipsam quasi per accidens: quia ex quo subtrahata est originalis justitia, qua corpus animae subiacebat, oportet quod vita hominis permaneat secundum exigentiam corporis: unde sequitur necessitas moriendi, quia corpus ex contrariis compositum est: et similiter est de aliis.

Ad quartum dicendum, quod subjectum originalis culpae non est caro, sed anima. Oportet enim quod in eodem subjecto sint privatio et habitus; unde sicut illa originalis justitia quae in anima erat, continebat corpus a morte virtute animae justitiam habentis; ita etiam ex privatione quae est in anima, resultat defectus omnis qui est in corpore; nec defectus iste erat in carne ante infusionem animae in actu, sed virtute tantum, ut supra dictum est.

Ad quintum patet responsio: per id quod supra dictum est.

QUAESTIO II.

Deinde quaeritur de poena originalis peccati; et circa hoc quaeruntur duo: 1.º utrum peccato originali post mortem debeatur poena sensibilis in illis qui in originali tantum peccato decessunt; 2.º utrum aliquem interiorem dolorem sentiant in anima spiritualem qui pro peccato originali tantum puniuntur.

ARTICULUS PRIMUS.

Utrum poena sensibilis debeatur peccato originali secundum se. — (De Malo, quaest. 4, art. 2.)

Ad primum sic proceditur. 1. Videtur quod peccato originali secundum se debeatur poena sensibilis. Dicit enim Augustinus (Fulgentius) de Fide ad Petrum (cap. 27): *Firmissime tene, et nullatenus dubites parvulos qui sine sacramento baptismatis de hoc saeculo transierunt, aeterno supplicio puniendos*. Sed supplicium poenam sensibilem nominat. Ergo parvuli qui pro solo originali puniuntur, sensibilem poenam sustinebunt.

2. Praeterea, majori culpae debetur major poena. Sed originale est majus peccatum quam veniale, quia plus habet de aversione, eo quod gratiam subtrahit: veniale autem gratiam secum compatitur: et iterum aeterna poena puniatur originale; sed veniale temporali. Cum ergo veniale peccato debeatur poena sensibilis, multo amplius originale.

3. Praeterea, gravius puniuntur peccata post hanc vitam quam in vita ista, ubi est misericordiae

(1) Quod subjungitur ex Glossa Rom. 5, habetur super illud: *Per unum delictum* (Ex edit. P. Nicolai).

(2) Al. addeatur prima est per actualia peccatum.
S. Th. Opera omnia. V. 6.

locus. Sed in hac vita respondet originali poena sensibilis: pueri enim qui solum originale habent multas poenas sensibiles sustinent, nec iniuste. Ergo et post hanc vitam poena sensibilis debetur.

4. Praeterea, sicut in peccato actuali est aversio et conversio, ita in peccato originali aliquid aversioni respondet, scilicet privato originalis iustitiae, et aliquid conversioni, scilicet concupiscentiae. Sed peccato actuali ratione conversionis debetur poena sensibilis. Ergo et originali ratione concupiscentiae.

3. Praeterea, corpora puerorum post resurrectionem aut erunt passibilia, aut impassibilia. Si impassibilia (et nullum corpus humanum potest esse impassibile, nisi vel per dotem impassibilitatis, sicut est in beatis, vel ratione originalis iustitiae, sicut in statu innocentiae), ergo corpora puerorum vel habebunt dotem impassibilitatis, et sic gloriosa erunt, et non erit differentia inter pueros baptizatos et non baptizatos, quod est haereticum; vel originale iustitiam habebunt, et sic originali peccato carebunt; nec pro peccato originali punientur, quod est similiter haereticum. Si autem sint passibilia (omne autem passibile de necessitate patitur, activo praesente); ergo praesentibus corporibus sensibilibus activis sensibilem poenam patientur.

Sed contra, Augustinus (Enchirid., cap. 95) dicit poenam parvulorum, qui originali tantum tenentur, omnium esse mitissimam. Sed hoc non esset, si sensibilibus poena torquerentur: quia poena ignis inferni est gravissima. Ergo poenam sensibilem non sustinebunt.

Praeterea, acerbitas poenae sensibilis delectationi culpae respondet. Apocal. 18, 7: *Quantum glorificavit se et in deliciis fuit, tantum date illi tormentum et luctum*. Sed in peccato originali non est aliqua delectatio sicut nec operatio: delectatio enim operationem consequitur, ut ex 10 Ethic. (cap. 4) patet. Ergo peccato originali non debetur poena sensibilis.

Solutio. Respondeo dicendum, quod poena debet esse proportionata culpae, ut dicitur Isai. 27, 8: *In mensura contra mensuram, cum abjecta fuerit, iudicabis eam* (1). Defectus autem qui per originem traducitur, rationem culpae habens, non est per subtractionem vel corruptionem alicujus boni quod naturam humanam consequitur ex principiis suis; sed per subtractionem vel corruptionem alicujus quod naturae superadditum erat: nec ista culpa ad hunc hominem pertinet, nisi secundum quod talem naturam habet, quae hoc bono quod in eo natum erat esse et possibile conservari, destituta est; et ideo nulla alia poena sibi debetur nisi privatio illius finis ad quem donum subtractum ordinabat; ad quod per se natura humana attingere non potest. Hoc autem est divina visio; et ideo earentia hujus visionis est propria et sola poena originalis peccati post mortem: si enim alia poena sensibilis pro peccato originali post mortem inflingeretur, puniretur iste non secundum hoc quod culpam habuit: quia poena sensibilis pertinet ad id quod personae propria est: quia per passionem hujus particularis, talis poena est. Unde sicut culpa non fuit per operationem ejus, ita nec poena per passionem ipsius esse debet; sed

(1) Al. cum affecta fuerit in eam.

solum per defectum illius ad quod natura de se insufficiens erat. In aliis autem perfectionibus et bonitatibus quae naturam humanam consequuntur ex suis principiis, nullum detrimentum sustinebunt pro peccato originali damnati.

Ad primum ergo dicendum, quod supplicium non nominat in auctoritate illa poenam sensibilem, sed solum poenam damni, quae est earentia divinae visionis; sicut etiam nomine ignis frequenter in Scriptura qualibet poena figurari consuevit.

Ad secundum dicendum, quod inter omnia peccata minimum est originale, eo quod minimum habet de voluntario: non enim est voluntarium voluntate istius personae, sed voluntate principii naturae tantum. Peccatum autem actuale, etiam veniale, est voluntarium voluntate ejus in quo est; et ideo minor poena debetur originali quam veniali. Nec obstat quod originale non comparatur seculum gratiam: privatio enim gratiae non habet rationem culpae, sed poenae, nisi in quantum ex voluntate est. Unde ubi minus est de voluntario, minus est de culpa. Similiter etiam non obstat quod peccato actuali veniali temporalis poena debetur: quia hoc est per accidens, in quantum decedens in veniali tantum (1) gratiam habet, virtute ejus poena purgata est. Si autem veniale peccatum sine gratia in aliquo esset, perpetuam poenam haberet.

Ad tertium dicendum, quod non est eadem ratio de poena sensibili ante mortem et post mortem: quia ante mortem poena sensibilis consequitur virtutem naturae agentis, sive sit poena sensibilis interior, ut febris, vel aliquid hujusmodi; sive etiam sensibilis poena exterior, ut ustio, sive aliquid hujusmodi: sed post mortem nihil aget virtute naturae, sed secundum iustitiae divinae ordinem tantum, sive in animam separatam, in quam constat quod ignis naturaliter agere non potest, sive etiam in corpus post resurrectionem: quia tunc omnis actio naturalis cessabit, cessante motu primi mobilis, qui est causa omnis motus et alterationis corporalis.

Ad quartum dicendum, quod dolor sensibilis respondet delectationi sensibili, quae est in conversione actualis peccati. Concupiscentia autem habitualis, quae est in originali peccato, delectationem non habet; ideo dolor sensibilis non respondet sibi pro poena.

Ad quintum dicendum, quod corpora puerorum non erunt impassibilia ex defectu potentiae ad patiendum in ipsis; sed ex defectu exterioris agentis in ipsa: quia post resurrectionem nullum corpus erit agens in alterum, praecipue ad corruptionem inducendam per actionem naturae; sed erit actio tantum ad puniendum ex ordine divinae iustitiae; unde illa corpora poenam non patientur quibus poena sensibilis est divina iustitia non debetur. Corpora autem sanctorum erunt impassibilia, quia deficiet in eis potentia ad patiendum; et ideo impassibilitas erit in eis dos, non autem in pueris.

ARTICULUS II.

Utrum pueri non baptizati sentiant in anima afflictionem spiritualem.

Ad secundum sic proceditur. 1. Videtur quod pueri non baptizati afflictionem spiritualem in ani-

(1) Al. veniali, tantum.

ma sentiant. Quia, sicut dicit Chrysostomus (in Matth., hom. 55), in damnatis gravior erit poena quod Dei visione carebunt, quam quod igne inferni cremabuntur. Sed pueri visione divina carebunt. Ergo afflictionem spiritualem ex hoc sentient.

2. Praeterea, carere illo quod quis vult habere, sine afflictione esse non potest. Sed pueri vellent visionem divinam habere: alius voluntas eorum actualiter perversa esset. Ergo cum ea careant, videtur quod ex hoc afflictionem sentiant.

3. Si dicatur, quod non affliguntur, quia sciunt se non culpa propria ea esse privatos, contra Immunitas a culpa dolore poenae non minuit, sed auget; non enim si aliquis non propria culpa exheredatur vel mutilatur, propter hoc minus dolet. Ergo etiam quamvis pueri non propria culpa tanto bono praevertur, ex hoc eorum dolor non tollitur.

4. Praeterea, sicut pueri baptizati se habent ad meritum Christi, ita non baptizati ad meritum Adae. Sed pueri baptizati ex merito Christi consequuntur praemium vitae aeternae. Ergo et non baptizati dolorem sustinent ex hoc quod per demeritum Adae aeterna vita privantur.

5. Praeterea, absentari a re amata non potest esse sine dolore. Sed pueri naturalem cognitionem de Deo habebunt, et eadem ratione naturaliter eum diligunt. Ergo cum ab eo sint in perpetuum separati, videtur quod hoc sine dolore pati non possunt.

Sed contra, si pueri non baptizati post mortem dolorem interierem habeant, aut dolebunt de culpa, aut de poena. Si de culpa, cum a culpa illa ulterius emundari non possint, dolor ille erit in desperationem inducens. Sed talis dolor in damnatis est vermis conscientiae. Ergo pueri vermem conscientiae habebunt, et sic non esset eorum poena mitissima, ut in littera dicitur. Si autem de poena dolerent, ergo cum poena eorum iuste a Deo sit, voluntas eorum divinae iustitiae obviaret; et sic actualiter deformis esset, quod non conceditur. Ergo nullum dolorem interierem sentient.

Praeterea, ratio recta non patitur ut aliquis perturbetur de eo quod in ipso non fuit ut vitaretur; propter quod Seneca prolat (1), quod perturbatio in sapientem non cadit. Sed in pueris est ratio recta nullo actuali peccato obliquata. Ergo non turbabuntur de hoc quod talem poenam sustinent, quam vitare nullo modo potuerunt.

Solutio. Respondeo dicendum, quod circa hoc est triplex opinio.

Quidam enim dicunt, quod pueri nullum dolorem sustinebunt, quia in eis adeo ratio obtinebatur erit ut non cognoscat se amisisse quod amisserunt: quod probabile non videtur, ut anima ab onere corporis absoluta ea non cognoscat quae saltem ratione investigari possint, et etiam multo plura.

Et ideo alii dicunt, quod in eis est perfecta cognitio eorum quae naturali cognitioni subjacent, et cognoscunt Deum, et se ejus visione privatos esse, et ex hoc aliquem dolorem sentient; tamen mitigabitur eorum dolor, in quantum non propria voluntate culpam incurrerunt pro qua damnati sunt. Hoc etiam probabile non videtur: quia talis

(1) Epist. 88 id habetur . . . ut et lib. 2 de Ira cap. 6 (Ex edit. P. Nicolai).

dolor parvus esse non potest de tanti boni amissione, et praecipue sine spe recuperationis; unde poena eorum non esset mitissima. Praeterea omnino eadem ratione qua dolore sensibili et exteriorius affligente non punientur, etiam dolorem interierem non sentient: quia dolor poenae delectationi culpae non respondet; unde delectatione remota a culpa originali, omnis dolor ab ejus poena excluditur.

Et ideo alii dicunt, quod cognitionem perfectam habebunt eorum quae naturali cognitioni subjacent, et vita aeterna se privatos esse cognoscent, et causam quare ab ea exclusi sunt; nec tamen ex hoc aliquo modo affligentur: quod qualiter esse possit videndum est. Sciendum ergo, quod ex hoc quod caret aliquis eo quod suam proportionem excedit, non affligitur, si sit rectae rationis; sed tantum ex hoc quod caret eo ad quod aliquo modo proportionatus fuit: sicut nullus sapiens homo affligitur de hoc quod non potest volare sicut avis vel quia non est Rex vel Imperator, cum sibi non sit debitum: affligeretur autem, si privaretur eo ad quod habendum aliquo modo aptitudinem habuit.

Dico ergo, quod omnis homo usum liberi arbitrii habens proportionatus est ad vitam aeternam consequendam, quia potest se ad gratiam praeparare, per quam vitam aeternam meretur; et ideo si ab hoc deficiat, maximus erit dolor eis, quia amittunt illud quod suum esse possibile fuit. Pueri autem nunquam fuerunt proportionati ad hoc quod vitam aeternam haberent; quia nec eis debebatur ex principiis naturae, cum omnem facultatem naturae excedat, nec actus proprios habere potuerunt quibus tantum bonum consequerentur; et ideo nihil omnino dolebunt de earentia visionis divinae; immo magis gaudebunt de hoc quod participabunt multum de divina bonitate, et perfectionibus naturalibus. Nec potest dici, quod fuerunt proportionati ad vitam aeternam consequendam, quamvis non per actionem suam, tamen per actionem aliorum circa eos: quia potuerunt ab aliis baptizari, sicut et multi pueri ejusdem conditionis baptizati, vitam aeternam consecuti sunt; hoc enim est superexcedentis gratiae ut aliquid sine actu proprio praemietur; unde defectus talis gratiae non magis tristitiam causat in pueris decedentibus non baptizatis quam in sapientibus hoc quod eis (1) multae gratiae non fiunt quae aliis similibus factae sunt.

Ad primum ergo dicendum, quod in damnatis pro culpa actuali, qui usum liberi arbitrii habuerunt, fuit aptitudo ad vitam aeternam consequendam, non autem in pueris, ut dictum est; et ideo non est similis ratio de utrisque.

Ad secundum dicendum, quod quamvis voluntas sit possibile et impossibile, ut in 3 Ethic. (cap. 2.) dicitur; tamen voluntas ordinata et completa, non est nisi eorum ad quae quis aliquo modo ordinatus est: et si in hac voluntate (2) deficiat homines dolent; non autem si deficiat ab illa voluntate quae impossibile est, quae potius velleitas quam voluntas debet dici: non enim aliquis illud vult simpliciter; sed velle, si possibile foret.

Ad tertium dicendum, quod ad habendum proprium patrimonium vel membra corporis sui qui-

(1) Al. in eis, et infra in aliis.

(2) Al. in voluntate.

libet est ordinatus; et ideo non est mirum, si dolet aliquis de earum amissione, sive pro culpa sua sive pro aliena eis privetur. Unde patet quod ratio non procedit ex simili.

Ad quartum dicendum, quod donum Christi excedit peccatum Adae, ut ad Rom. 3 dicitur; unde non oportet quod pueri non baptizati tantum habeant de malo quantum baptizati habent de bono.

Ad quintum dicendum, quod quamvis pueri non baptizati sint separati a Deo quantum ad illam conjunctionem quae est per gloriam, non tamen ab eo penitus sunt separati, immo sibi conjunguntur per participationem naturalium bonorum; et ita etiam de ipso gaudere poterunt naturali cognitione et dilectione.

Expositio textus.

Quod vero in actuali peccato Adae plura notari valent peccata, Augustinus in *Enchiridio* insinuat. Sciendum est, quod in aliquo peccato possunt notari deformitates plurimorum peccatorum dupliciter. Aut proprie, et sic in peccato Adae apparet deformitas superbiae, gulae, et inobedientiae, et huiusmodi; aut quasi metaphorice, et sic in eo ostenditur deformitas homicidii, quia seipsum spiritualiter occidit, et fornicationis, quia spiritualiter fornicatus est, a Deo recedens; et tamen est unum solum peccatum, habens deformitates ex diversis circumstantiis habens, speciem peccati ex ultimo fine retinens; et ideo etiam non oportet quod peccatum originale ex eo causatum sit multa.

Non est putandum gravius peccato in *Spiritum sanctum*. Contra. Homo primus habuit minus impellens ad peccatum quam sequentes. Quanto autem aliquis minori tentatione cadit, gravius peccat. Ergo primus homo gravius peccavit ceteris sequentibus.

Praeterea, magis malum est quod magis nocet. Illud autem peccatum plus ceteris nocuit. Ergo peius fuit.

Et dicendum, quod contingit al quod peccatum esse simpliciter levius altero, quod quantum ad aliquam circumstantiam gravius est, ut supra dictum est, dist. 22, cum de peccato Adae ageretur; eo quod peccatum simpliciter gravius esse dicitur quod ex specie sua gravitatem majorem habet vel ex pluribus circumstantiis magis aggravatur, vel ex una circumstantia magis actum deformante; unde multa alia peccata simpliciter graviora sunt primo peccato Adae, tum quia ex majori contemptum, tum quia ex sua specie majorem turpitudinem habent; sed quo ad hanc circumstantiam, quod sola exteriori tentatione pulsatus cecidit, gravius est illis peccatis, ad quae etiam interior (1) tentatio impellit. Unde patet responsio ad primum.

Ad secundum dicendum, quod hoc est per accidens, quod tale nocumentum naturae humanae intulit, quia scilicet fuit primum peccatum quod

(1) *Al.* exterior.

naturam humanam vitavit, et ordinem animae ad Deum interrupit in illo ex quo omnes homines per coitum generati, naturam humanam traxerunt. Quodcumque autem aliud peccatum fuisset hoc modo primum, etiam similem effectum habuisset, sive fuisset peccatum operis, sive voluntatis; quamvis quidam aliter dicant, dicentes, si Adam alio modo peccasset, non incurrisset (1) eum necessitatem moriendi: quia haec poena illi tantum culpae videtur ordinata esse a Deo, cum dicit, Gen. 2, 17: *Quaecumque die comederis ex eo, morte morieris*. Sed in hoc ostenditur, etiam si alia peccata commisisset, quod similem poenam sustinisset, quasi a minori. Gravius est enim praecipuum praeterire naturalis legis, quo prohibetur illud quod in se est malum, quam praeterire praecipuum disciplinae, quo prohibetur quod non est malum, nisi quia prohibuitur.

Si vero quaeritur, an illud peccatum primis parentibus fuerit dimissum; dicimus eos per poenitentiam veniam consecutos. Videtur quod primi parentes pro peccato non satisfecerint: quia cum bonum sit potentius quam malum, ut probat Dionysius (4 cap. de divin. Nomin.), si peccato proprio totum genus humanum primi parentis interfecerunt, multo fortius satisfactione propria maculam quam induxerant, abstersissent, si satisfecerint. — Sed dicendum est, quod primum peccatum interrompere potuit rectum ordinem humanae rationis in Deum, ratione cujus inducta est necessitas ut interromperetur ordo corporis ad animam per mortem, et sic vitium personae in naturam potuit redundare: sed ejus poenitentia non potuit facere ut ordo ille non fuisset interruptus: quia quod factum est pro infecto haberi non potest. Unde non potuit restituere (2) quod peccatum abstulerat quantum ad naturam, sed solum quantum ad personam, quae a reatu actuali purgatur per poenitentiam (3): non enim potest natura in statum altiore revocari nisi per id quod naturam eam excedit; et ideo oportuit ad curationem naturae ut esset Deus et homo qui naturam perfecte curaret. Sed hoc ad tertium librum magis pertinet.

Si homo in ea (4) juste vixerit, non continuo meretur eam mortem non perpeti. Hoc ideo contingit, quia quamvis per justitiam hominis purgetur infectio originalis culpae, secundum hoc quod ex natura in personam redundat, non tamen purgatur quantum ad ipsam naturam absolute; et ideo poenae quae ipsi naturae debentur, non remittuntur, quamdiu in tali natura infectio maneat; etiamsi centies mereretur homo, et in pristinum statum resurgeret: semper enim maneat infectio naturae, manet obligatio ad poenitentiam.

(1) *Noluit* quod si Adam alio modo peccasset, non incurrisset necessitatem etc.

(2) *Al.* instituire (forte instaurare) quod peccatum abstulerit.

(3) *Al.* purgabitur per poenitentiam.

(4) *Supple* carne peccati.

DISTINCTIO XXXIV.

Quae de peccato animadvertenda sint.

Post praefata de peccato actuali, diligenter indagare quaedam consideranda sunt, scilicet quae fuerit origo et causa primum peccati, utrum res bona an res mala; postea in qua re sit peccatum; deinde quid sit peccatum, et quot modis fiat; et de differentia ipsorum peccatorum.

Quae fuerit origo et causa peccati prima.

Causa et origo prima peccati res bona extitit, quia ante primum peccatum non erat aliquid mali unde oriretur. Cum enim originem et causam habuit, aut hoc ex bono, aut ex malo habuit. Sed malum ante non erat. Ex bono igitur ortum est. Prius enim in Angelo ortum est peccatum et postea in homine. Et quid erat Angelus nisi bona natura Dei? Non ex Deo ortum est malum quod fuit in Angelo; non ex alio quam ex Angelo: ex bono igitur ortum fuit. Unde Augustinus (lib. 2 de Nupt. et Cone., cap. 28) in responsionibus contra Julianum haereticum, qui dixerat: « Si ex natura peccatum est, tunc mala est natura, » ait: « Quaeso » ut si potest, respondet. Manifestum est ex voluntate mala » tamquam ex arbore mala, fieri omnia opera mala, tamquam » fructus malos. Sed ipsam malam voluntatem unde dicit » exortam, nisi ex bono? Si enim ex Angelo, quid est Angelus nisi bonum opus Dei? Si ex homine, quid erat ipse » homo nisi bonum opus Dei? Immo quid erant haec duo » antequam oriretur in eis mala voluntas, nisi bonum opus » Dei, et bona et laudanda natura? Ergo ex bono oritur » malum; nec fuit unde oriri posset nisi ex bono. Dico ergo » quia voluntatem malam nullum malum praecessit, sed ex » bona origine habuit. » Sic aperte docetur, primam causam et originem mali bonum fuisse naturam; et nihilominus ostenditur ejus peccati fuerit causa, scilicet malae voluntatis.

Quod mala voluntas secundaria causa fuit malorum.

Mala autem voluntas illa Angeli et hominis, causa est etiam malorum subsequentium, scilicet defectuum malorum operum, et malorum voluntatum. Unde Augustinus in *Enchiridio* (cap. 25): « Nequaquam dubitare debemus, rerum bonarum quae ad nos pertinent causam non esse nisi bonitatem Dei; malorum vero ab immutabili bono deficientem. » Ten boni mutabilis voluntatem, prius Angeli, postea hominis. Hoc primum est creaturae rationalis malum, id est » prima privatio boni. » Ecce habes primam voluntatem boni mutabilis, id est Angeli vel hominis, deficientem ab immutabili bono, id est a Deo, causam esse malorum rerum ad nos pertinentium: quia causa est tam peccatorum quam poenarum, quibus premittitur humana natura. Prima igitur origo et causa peccati bonum fuit; et secunda malum, quod ortum est ex bono.

In qua re sit peccatum: an in bona, an in mala; et dicitur quia in bona tantum.

Ostensa origine mali, superest videre in qua re sit malum, scilicet an in re bona, an in re mala. Qui recte acriter sapit, non nisi in bono malum esse intelligit, id est in natura bona. Malum enim est corruptio vel privatio boni. Ubi autem bonum non est, non potest (1) esse privatio vel corruptio boni. Peccatum igitur non potest esse nisi in re bona. Sicut enim morbis ac vulneribus corrumpuntur corpora, quae, ut ait Augustinus in *Enchiridio*, (cap. 13), sunt privationes ejus boni quod dicitur sanitas, ita et animorum quaecumque sunt vicia, naturalium sunt privationes bonorum. Quid est enim aliud quod malum dicitur, nisi privatio boni? Bonum enim minus malum est; quamvis quantumcumque minoratur, necesse est ut aliquid remaneat, si adhuc natura est. Non enim consumi potest bonum, quod est natura, nisi et ipsa consumatur. Cum vero corrumpitur, ideo malum, est ejus corruptio, quia cum quocumque privat bono. Nam si nullo privat bono, non nocet. Nocet autem. Admitit ergo bonum (2). Quamdiu itaque natura corrumpitur, inest ei bonum quo privetur; ac per hoc nullum est quod dicitur malum, si nullum sit bonum. Sed bonum omnino carens

(1) *Al.* non esse.

(2) *Al.* nocet autem eum adimit bonum.

malo, integrum bonum est. Cum vero inest malum, vitium vel vitiosum bonum est; nec malum unquam potest esse ultimum, ubi est bonum nullum. Unde res mira conficitur, ut quia omnis natura, inquantum natura est, bonum est, nihil aliud dici videatur, cum vitiosa natura mala natura esse dicitur, nisi malum esse quod bonum est, nec malum esse, nisi quod bonum est. Hac confectione vel ostensione evidenter insinuat, malum non posse esse nisi in re bona; ubi etiam, licet absurdum videatur, manifeste dicitur esse malum quod bonum est.

Quod ex praemissis sequitur, scilicet quod cum dicitur malus homo, dicitur malum bonum.

Ex quo colligitur, nihil aliud significari cum dicitur homo malus, nisi bonum malum. Unde Augustinus in *Enchiridio* (ut sup.) subdit: « Quid est malus homo nisi mala natura? » Quia homo natura est. « Porro si homo aliquid bonum est, quia natura est; quid aliud est malus homo, nisi malum bonum? Tamen cum duo ista discernimus, invenimus nec idcirco malum quia homo est; nec ideo bonum quia iniquus est: sed bonum quia homo: malum, quia iniquus. Omnis itaque natura etiam si vitiosa sit, inquantum natura est, bona est, inquantum vitiosa est, mala est.

Quod regula dialecticorum de contrariis fallit in his, scilicet bono et malo.

Ideoque in his contrariis quae mala et bona vocantur, illa dialecticorum regula deficiit, quae dicit, nulli rei duo simul inesse contraria. Nullus enim potius aut citius simul diligitur est et auaratus; nullum simul corpus uti album tibi et nigrum; et hoc in multis a se pens in omnibus reperitur contrarias, ut in una re simul esse non possint. Cum autem bona et mala nullus ambigit esse contrarias, non solum simul esse possunt, sed mala omnino sine bonis et nisi in bonis esse non possunt; et haec duo contraria ita simul sunt, ut si bonum non esset in quo esset malum, prorsus nec malum (1) esse potuisset: quia non modo ubi consisteret, sed unde oriretur corruptio non haberet, nisi esset quod corrumpere: quoniam nihil est aliud corruptio quam boni exterminatio. Ex bonis igitur mala orta sunt et nisi in bonis non sunt, nec fuit prorsus unde oriretur ulla mala natura, nisi ex Angeli et hominis natura bona unde primitus orta est voluntas mala.

Epilogum fecit, ad via transiturus.

Ex his aperitur quod primo et secundo supra diximas, investigando scilicet quae fuerit origo mali et in qua re sit. Ex bona enim re ortum et in bona re consistere praemissis testimoniis comprobatur.

Scilicet illi quae dicitur est bonum esse malum, opponitur de prophetia quae ait: Vae his qui dicunt bonum malum.

Ad hoc autem quod dictum est, malum esse quod bonum est, quidam sic opponunt. Si bonum malum esse dicimus, et malum bonum, incidimus in illam sententiam propheticae (Isaiae 5, 20) ubi legitur: « Vae his qui dicunt bonum malum, et malum bonum. » Igitur si hanc maledictionem vitare volumus, nullatenus dicere debemus, bonum esse malum, et e converso. Hoc autem Augustinus in eodem lib. (cap. 18 et 19) determinat, dicens: « Id quod dictum est in prophetia, intelligendum est de ipsis » rebus quibus homines mali sunt, non de hominibus. Unde » qui adulterium dicit esse bonum, in eum cadit illa propheta » haec distinctio, ut in eum qui dicit, malum esse bonum, » vel bonum esse iniquum. Qui enim dicit hominem, inquam » tum homo est, malum esse, et bonitatem esse iniquitatem; » opus Dei culpae, quod est homo, et vitium hominis laudat » quod est iniquitas. »

(1) *Al.* in quo esset, prorsus nec malum.